

Jak zostać maszynistą?

Przewodnik dla kandydatów na maszynistę

URZĄD
TRANSPORTU
KOLEJOWEGO

Warszawa 2019

Misja:

Kreowanie bezpiecznych i konkurencyjnych warunków świadczenia usług transportu kolejowego

Wizja:

Nowoczesny i otwarty urząd dbający o wysokie standardy wykonywania usług na rynku transportu kolejowego

Urząd Transportu Kolejowego

Al. Jerozolimskie 134

02-305 Warszawa

www.utk.gov.pl

NIP: 526-26-95-081

W publikacji wykorzystano ikony z serwisu [flaticon.com](https://www.flaticon.com)

dr inż. Ignacy Góra

Prezes
Urzędu Transportu Kolejowego

Szanowni Państwo,

jeśli czytacie ten poradnik, to znaczy, że rozważacie wybór zawodu maszynisty i pracę w tej profesji. Jestem przekonany, że wybór takiej drogi życiowej może okazać się z perspektywy lat doskonałym posunięciem. Podejmując decyzję o tym, by zostać maszynistą, decydujecie się Państwo na wykonywanie bardzo odpowiedzialnego i ważnego dla systemu kolejowego zawodu i to zawodu z przyszłością.

Z przeprowadzonych przez Urząd Transportu Kolejowego analiz wynika, że w 2031 r. na kolei powinno być zatrudnionych około 22 tys. maszynistów. Biorąc pod uwagę odejścia z zawodu z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego czy przyczyn zdrowotnych oraz wzrost pracy przewozowej, oznacza to konieczność zatrudnienia minimum 16,7 tys. nowych maszynistów. Przy takich założeniach średniorocznie należy przeszkolić prawie 1,3 tys. kandydatów na maszynistów. Te liczby pokazują, jak ogromne są potrzeby rynku jeśli chodzi o zatrudnianie osób prowadzących pociągi.

Warto pamiętać, że maszyniści to jedna z kluczowych grup zawodowych jeśli chodzi o bezpieczeństwo ruchu. To od posiadanych przez maszynistę umiejętności, poziomu wykształcenia, trafności podejmowanych decyzji zależy bezpieczeństwo systemu kolejowego. Z tego względu proces szkolenia może wydawać się żmudny i skomplikowany. Jestem przekonany, że poradnik przygotowany przez UTK ułatwi odnalezienie się w regulacjach dotyczących zawodu maszynisty.

Rok 2019 ogłoszono Rokiem Maszynisty. Dlatego zdecydowaliśmy się przygotować ten krótki przewodnik, który pozwoli kandydatom na maszynistów zorientować się w obowiązujących przepisach i wymaganiach. Mam nadzieję, że broszura ułatwi podjęcie decyzji o tym, by zostać maszynistą.

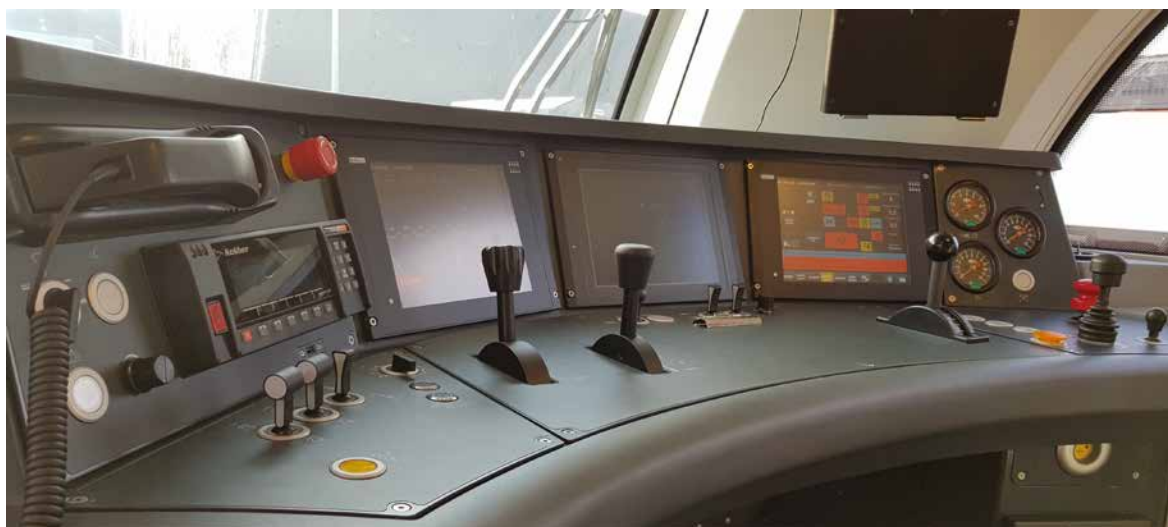
Z wyrazami szacunku

Zawód maszynisty należy do grupy zawodów regulowanych. Aby prowadzić pociąg, kandydat musi spełnić określone wymagania dotyczące wieku, wykształcenia, stanu zdrowia, w tym wymogów fizycznych i psychicznych oraz odbyć szkolenia i zdać egzaminy. W naszym kraju przepisy nakładają także wymóg niekaralności. Uprawnienia maszynisty zdobyte w Polsce będą uznawane także w pozostałych państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Kim jest maszynista?

Maszynista¹ to osoba uprawniona do samodzielnego prowadzenia pojazdów kolejowych i pociągów na sieci kolejowej. Musi posiadać licencję i świadectwo maszynisty. Wymóg ten nie dotyczy prowadzących pojazdy kolejowe na liniach wydzielonych, bocznicach oraz na torze zamkniętym, gdzie nie odbywa się normalny ruch pociągów (np. w czasie budowy lub modernizacji linii).

Wymagania

Każdy kandydat może starać się samodzielnie o uzyskanie **licencji**. Kolejne szkolenie na **świadectwo maszynisty** wymaga zatrudnienia u przewoźnika kolejowego lub zarządcy infrastruktury. Warto podkreślić jednak, że szkolenie i egzamin na licencję maszynisty mogą być finansowane np. przez Powiatowe Urzędy Pracy, które posiadają programy finansujące przeszkolenie osoby bezrobotnej do zawodu. Również część przewoźników kolejowych i zarządców infrastruktury kolejowej, podpisując stosowną umowę z kandydatem, decyduje się na sfinansowanie szkolenia i egzaminu.

Co ważne, od kandydatów nie oczekuje się wykształcenia kierunkowego. Niezbędna wiedza zostanie przekazana podczas szkolenia, które łącznie (dla licencji i świadectwa) w zależności od rodzaju uprawnień do prowadzenia określonego rodzaju pojazdów może trwać nawet do 18 miesięcy. Ukończenie szkoły kolejowej lub niektórych kierunków studiów może jednak skrócić ten czas dzięki zwolnieniu ze szkolenia na licencję.

¹ Zgodnie z dyrektywą 2007/59/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie przyznawania uprawnień maszynistom prowadzącym lokomotywy i pociągi w obrębie systemu kolejowego Wspólnoty (Dz. Urz. UE. L 315 z 3.12.2007, s. 51)

Proces szkolenia maszynisty

licencja

- 2 miesiące szkolenia
- wydaje Prezes UTK

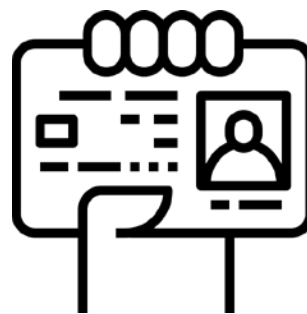
świadectwo

- 10 - 16 miesięcy szkolenia
- wydaje przewoźnik lub zarządca infrastruktury

Licencja maszynisty

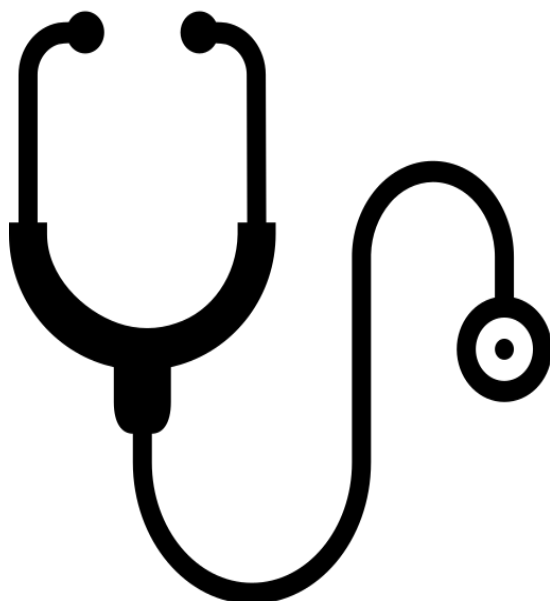
Pierwszym z dokumentów niezbędnych do zdobycia, aby kandydat mógł w przyszłości zasiąść za nastawnikiem i samodzielnie poprowadzić pociąg jest **licencja maszynisty**. Potwierdza ona spełnienie przez posiadacza minimalnych wymagań pod względem warunków zdrowotnych, podstawowego wykształcenia oraz ogólnych umiejętności zawodowych. Jest dokumentem międzynarodowym, uznawanym na obszarze wszystkich państw członkowskich UE.

Licencję maszynisty² może uzyskać osoba, która:

- 1) nie była karana za przestępstwo umyślne;
- 2) ukończyła 18 lat;
- 3) ma co najmniej wykształcenie zasadnicze zawodowe lub zasadnicze branżowe;
- 4) spełnia odpowiednie wymagania zdrowotne, fizyczne i psychiczne³;
- 5) odbyła szkolenie i zdała egzamin na licencję maszynisty.

Wymogi zdrowotne

Pierwszym krokiem w celu zdobycia uprawnień maszynisty powinno być przejście badań lekarskich. Do ich przeprowadzenia uprawnione są ośrodki medyczne wpisane na [liście](#). Praca na stanowisku maszynisty wiąże się z dużą odpowiedzialnością i wymaga bardzo dobrego stanu zdrowia. Nie jest to praca dla każdego. Odpowiednio wczesna ocena stanu zdrowia pozwoli na podjęcie decyzji związanych z karierą zawodową, a w wielu przypadkach pozwoli uniknąć niepotrzebnych kosztów oraz zaoszczędzić czas związany ze szkoleniem. Orzeczenia lekarskie wystawiane są na okres dwóch lat. Jest to wystarczający czas na uzyskanie licencji maszynisty.

²Zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 710 z późn. zm.)

³Wymagania określone w przepisach rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 10 lutego 2014 r. w sprawie licencji maszynisty (Dz.U. z 2014 r. poz. 211 z późn. zm.)

Szkolenie na licencję

Kolejnym krokiem jest odbycie szkolenia z ogólnej wiedzy zawodowej, które trwa niespełna 300 godzin i składa się z zajęć teoretycznych i praktycznych, jednak bez zagadnień dotyczących bezpośrednio prowadzenia pociągów.

Na zakończenie szkolenia przeprowadzany jest egzamin testowy. Szczegółowe informacje o szkoleniach i egzaminach, w tym o miejscach, terminach rozpoczęcia, programach, harmonogramie i cenach szkoleń znajdują się na stronach internetowych [ośrodków szkolenia i egzaminowania maszynistów](#).

Nie wszyscy kandydaci są zobowiązani do odbycia takiego szkolenia. Przepisy przewidują zwolnienie dla osób:

- posiadających dyplom albo inny dokument potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodach, w których programy kształcenia zawierają zagadnienia z zakresu budowy pojazdów szynowych, ruchu kolejowego i sygnalizacji kolejowej,

lub

- które ukończyły studia wyższe na kierunkach zawierających w programach studiów zagadnienia z zakresu budowy pojazdów szynowych, ruchu kolejowego i sygnalizacji kolejowej.

Oznacza to, że prawo do egzaminu na licencję maszynisty w trybie eksternistycznym mają absolwenci szkół kolejowych na poziomie średnim oraz absolwenci studiów wyższych na kierunkach związanych z transportem kolejowym. Ważne, aby programy nauczania w jak najpełniejszym zakresie obejmowały wymienione zagadnienia.

Osoby, które ukończyły szkołę podstawową i zastanawiają się nad podjęciem pracy na kolei zachęcamy, aby rozważyły możliwość dalszej nauki na kierunku kolejowym. Kierunkiem najbliższym maszyniście jest technik elektroenergetyk transportu szynowego. Również osoby po kierunkach technik transportu kolejowego oraz technik automatyk sterowania ruchem kolejowym mogą w łatwiejszy sposób uzyskać licencję maszynisty.

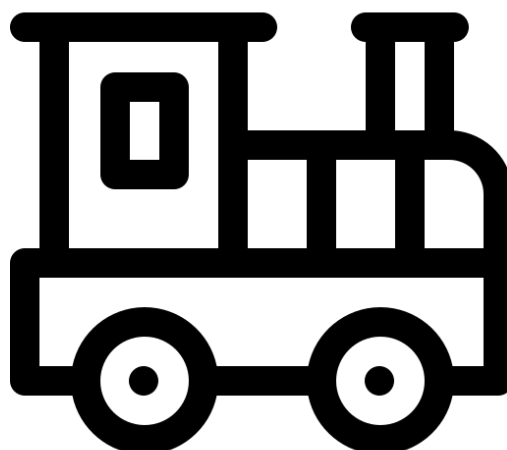
Sam egzamin ma formę testu, na który składa się 100 pytań w kilkunastu blokach tematycznych, spośród których największe znaczenie mają:

- technika prowadzenia ruchu kolejowego,
- sygnalizacja kolejowa,
- hamulce,
- budowa pojazdów kolejowych.

Egzamin jest zaliczony przy uzyskaniu 75% poprawnych odpowiedzi, z czego przynajmniej połowy możliwych do zdobycia punktów z każdego bloku oraz 100% z bloku dotyczącego sygnalizacji. Kandydaci, którzy osiągną taki wynik, otrzymują od ośrodka szkolenia i egzaminowania świadectwo poświadczające zdanie egzaminu.

Wydanie licencji

Po uzyskaniu orzeczenia lekarskiego oraz świadectwa zdania egzaminu na licencję maszynisty należy złożyć wniosek o wydanie licencji maszynisty. Na [stronie internetowej UTK](#) można zapoznać się z wzorami potrzebnych dokumentów oraz z listą załączników. Wniosek można złożyć w formie elektronicznej za pomocą interaktywnego formularza w [Systemie Obsługi Licencji Maszynisty](#). Należy pamiętać o przesłaniu zdjęcia oraz skanu podpisu o odpowiedniej rozdzielczości, ponieważ trafią one na Twoją kartę licencji. Przepisy dopuszczają również złożenie wniosku [w formie papierowej](#). Jeśli wniosek nie zawiera braków lub błędów, to możesz spodziewać się wydania licencji maszynisty w ciągu 30 dni od jego złożenia.

Dokument jest ważny przez 10 lat. Po upływie tego czasu należy złożyć wniosek o przedłużenie jego ważności. Niezbędna jest również aktualizacja wszelkich danych we wniosku, które uległy zmianie już po wydaniu dokumentu. Są to m. in. zmiany wymagające wymiany dokumentu – np. informacja o ograniczeniach zdrowotnych (wymóg używania szkieł korekcyjnych).

Licencje maszynisty uzyskane przez osoby, które ukończyły 18 lat, do czasu ukończenia przez nie 20 lat, są ważne wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Dopiero po ich ukończeniu mogą się nimi posługiwać na terenie całej Unii Europejskiej.

Świadectwo maszynisty

Kolejnym krokiem do zawodu maszynisty jest uzyskanie **świadectwa maszynisty**. Warunkami do tego niezbędnymi są:

- 1) posiadanie licencji maszynisty;
- 2) odbycie szkolenia i zdanie egzaminu⁴;
- 3) uzyskanie orzeczenia lekarskiego potwierdzającego spełnienie wymagań zdrowotnych⁵.

Szkolenie na świadectwo maszynisty zajmuje od 10 do 16 miesięcy. Jest to uzależnione od kategorii⁶ zdobywanych uprawnień.

⁴ Egzamin przeprowadzony w trybie i w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 10 lutego 2014 r. w sprawie świadectwa maszynisty (Dz.U. z 2014 r. poz. 212 z późn. zm.)

⁵ wymagania zdrowotne określone w przepisach rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 kwietnia 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 522 z późn. zm.)

⁶ Kategorie określone w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 36/2010 z dnia 3 grudnia 2009 r. w sprawie wspólnotowych wzorów licencji maszynisty, świadectw uzupełniających, uwierzytelnionych odpisów świadectw uzupełniających oraz wniosków o wydanie licencji maszynisty zgodnie z dyrektywą 2007/59/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 13 z 19.01.2010).

Przewidziane są dwie kategorie uprawnień: „A” i „B”, które można ograniczyć do następujących podkategorii, związanych z charakterystyką wykonywanych zadań oraz rodzaju przewozów:

- A1 dla lokomotyw manewrowych;
- A2 dla pociągów roboczych;
- A3 dla kolejowych pojazdów specjalnych;
- A4 dla wszelkich innych lokomotyw, kiedy używane są do przetaczania;
- A5 dla taboru kolejowego nieobjętego wyżej wymienionymi kategoriami;
- B1 dla przewozu osób;
- B2 dla przewozu towarów.

Na tym etapie kandydat musi być już zatrudniony u uprawnionego przewoźnika kolejowego lub zarządcy infrastruktury. Pracodawca kieruje go na badania lekarskie w celu uzyskania świadectwa maszynisty oraz na szkolenie do ośrodka (maksymalnie 2480 godz.) w celu zapoznania się z typami pojazdów kolejowych i infrastrukturą kolejową. Program szkolenia⁷ składa się z czterech części: stażu stanowiskowego i szkolenia praktycznego, szkolenia teoretycznego, prowadzenia pojazdu kolejowego pod nadzorem oraz fakultatywnego szkolenia przy użyciu symulatora kolejowego. Pierwsza część szkolenia składa się z trzech modułów: pracy przy naprawie i utrzymaniu taboru kolejowego, przy czynnościach rewidenta taboru oraz przy czynnościach maszynisty.

Warto zaznaczyć, że przepisy przewidują możliwość skrócenia czasu szkolenia w części praktycznej o okres zatrudnienia kandydata na stanowisku rewidenta taboru lub innym, na którym wykonywał on czynności obejmujące naprawę i utrzymanie taboru kolejowego. W zależności od podkategorii moduł dotyczący naprawy i utrzymania taboru kolejowego liczy od 180 do 260 godzin szkoleniowych, natomiast moduł dotyczący pracy przy czynnościach rewidenta 40 godzin.

Szkolenie kończy się egzaminem składającym się z części teoretycznej (test) oraz praktycznej (jazda na pojeździe).

Po zdaniu egzaminu i wydaniu pierwszego świadectwa kandydat staje się pełnoprawnym maszynistą. Dokument ten określa jego uprawnienia w zakresie znajomości taboru i infrastruktury, po której może on prowadzić pociągi. Ich rozszerzenie np. o nową kategorię/podkategorię, nowy typ pojazdu kolejowego czy nową infrastrukturę będzie się wiązało z koniecznością zdania kolejnego sprawdzianu wiedzy i umiejętności w formie jazdy praktycznej. W razie zmiany miejsca pracy otrzyma on od dotychczasowego pracodawcy odpis świadectwa zawierający wszelkie niezbędne informacje o posiadanych kwalifikacjach zawodowych i doświadczeniu.

Pracodawca może zastrzec w umowie o pracę z kandydatem na maszynistę klauzulę zobowiązującą do zwrotu części albo całości kosztów szkolenia w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia umowy o pracę przed ustalonym terminem z winy pracownika.

⁷ Program szkolenia określa rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 10 lutego 2014 r. w sprawie świadectwa maszynisty (Dz. U. z 2014 r., poz. 212 z późn. zm.)

Należy pamiętać, że świadectwo maszynisty jest dokumentem międzynarodowym i uprawnia posiadacza do prowadzenia pociągów również poza granicami Polski, jeśli pracodawca skieruje go do rozszerzenia uprawnień w zakresie znajomości infrastruktury i niezbędnego języka obcego w zagranicznym ośrodku szkolenia i egzaminowania. Posiadacz licencji maszynisty wydanej w Polsce może ubiegać się o pracę i wydanie świadectwa maszynisty w pozostałych państwach UE na zasadach przewidzianych przez lokalne przepisy.

Chętnym do rozpoczęcia kariery w zawodzie maszynisty radzimy, aby kroki w tym kierunku podjęli odpowiednio wcześnie, np. już na etapie wyboru szkoły ponadpodstawowej. Ważne jest pozyskanie informacji o zapotrzebowaniu na maszynistów w danym regionie kraju. Tam, gdzie jest ono mniejsze, kandydaci do wejścia do zawodu mogą zmierzyć się z trudnościami w znalezieniu pracodawcy (co jest wymagane już na etapie szkolenia na świadectwo maszynisty) lub z decyzją o zmianie miejsca zamieszkania. Wierzymy jednak, że świadomie podjęta decyzja o wyborze takiej ścieżki kariery będzie przynosiła każdego dnia satysfakcję z wykonywania tak odpowiedzialnej i wymagającej pracy.

Licencja maszynisty

Cześć I

Szkolenie na licencję maszynisty – **298 h**

Świadectwo maszynisty

Cześć II

Staż stanowiskowy i szkolenie praktyczne – **500-800 h**

Cześć III

Szkolenie teoretyczne (wykłady i zajęcia praktyczne) – **280-304 h**

Cześć IV

Prowadzenie pojazdu kolejowego pod nadzorem – **500-1400 h**

